

Rapport

Gigtforeningens test af 23 fødevare- emballager

Juni 2005

Indhold

1. Baggrund	3
2. Teori	3
2.1 Emballagetyper	4
Papkartoner og papiremballage.....	4
Foliepakninger	4
Plastbægre.....	4
Kartoner til flydende produkter	4
Dåser med ring.....	4
Emballage med skruelåg	5
Øvrige emballagetyper	5
3. Gigtforeningens test af emballage	5
3.1 Testpanel	5
3.2 Metode.....	5
3.3 Resultater	6
Dårlige emballager	6
Gode emballager	7
Forskelle hos personer med og uden gigt	8
Deltagernes kommentarer.....	8
4. Konklusion	8
Bilag 1: Testpanelets deltagere	10
Bilag 2: Vareliste.....	11
Bilag 3: Testskema.....	12
Bilag 4: Diagram: Samlet resultat for alle deltagere	20
Bilag 5: Diagram: Samlet resultat for deltagere med leddegigt.....	21
Bilag 6: Diagram: Samlet resultat for deltagere med slidgigt.....	22
Bilag 7: Diagram: Samlet resultat for mennesker uden gigt.....	23
Bilag 8: Diagram: Samlet resultat fordelt på grupper af deltagere ...	25

1. Baggrund

700.000 danskere over 15 år lever med en eller anden form for gigt. Typisk har de svært ved at åbne ting, der kræver styrke i hænderne, et godt "pincet-greb" i fingrene eller hvor der skal vrides, og hvor der skal trykkes på en lille flade, f.eks. blisterpakninger. Fælles for mennesker med gigt er, at de har daglige smerter, svage hænder og stive led.

I 2005 er håndtilgængelighed et af Gigtforeningens fokusområder, hvor foreningen vil arbejde for, at "mennesker med muskel- og skeletsygdomme skal kunne håndtere fødevarer- og medicinemballage uden brug af særlige hjælpemidler eller hjælp fra andre," som det siges i Gigtforeningens Tilgængelighedsprofil.¹

Derfor har Gigtforeningen taget en række initiativer for at skabe bedre håndtilgængelighed til bl.a. emballage. Disse initiativer er koordineret med de øvrige nordiske gigtforeninger, idet Nordisk Reumaråd (sammenslutning for de nordiske reumaforeninger) i 2005 via midler fra Nordisk Råd, har iværksat et fælles nordisk projekt, som har til formål at iværksætte og koordinere nordiske tiltag omkring tilgængelig emballage. På sigt er formålet med projektet at få udviklet en metode, der kan danne basis for udvikling af en egentlig standard for tilgængelig emballage.

Et af Gigtforeningens initiativer i 2005 er at skabe en generel øget opmærksomhed på problemet med dårlig tilgængelighed til fødevareremballage – et problem som er fælles for mange forbrugere. Gennem øget synlighed omkring problemet, er det Gigtforeningens håb, at såvel beslutningstagere som producenter, brancheforeninger og fødevarerhandelskæder vil få øje på problemet og i fællesskab arbejde for at forbedre forholdene.

For at vise hvilke problemer mennesker med gigt møder i dagligdagen, har Gigtforeningen gennemført en undersøgelse af tilgængeligheden til en række typiske morgenmadsprodukter, som mange danskere anvender. Vi har valgt produkter, der normalt kan åbnes uden brug af hjælpemidler.

2. Teori

Mennesker med gigt er bla. kendetegnet ved nedsat kraft i hænder og arme samt varierende grad af smerter. Det betyder, at de bla. har svært ved at:

- udføre pincetgreb og nøglegreb
- åbne skruelåg
- trække i små snipper med stor kraft
- holde om ting, der har glat overflade
- holde om store ting, der kræver et meget åbent greb
- løfte tunge ting

¹ Gigtforeningens Tilgængelighedsprofil 2003. Profilen kan læses i hele sin længde på www.gigtforeningen.dk

2.1 Emballagetyper

I Sverige har man netop gennemført en større undersøgelse af forskellige typer emballage, der har haft til formål at kortlægge, hvilke konkrete problemer den enkelte emballagetype giver forbrugere med nedsat håndfunktion. Den svenske undersøgelse, der endnu ikke er offentliggjort, omfatter en bred gruppe af forbrugere med funktionsnedsættelse i hænderne – dvs. både gigt og en række andre sygdomme. De foreløbige resultater peger i retning af følgende:

Papkartoner og papiremballage

Dette gælder f.eks. havregryn og knækbrød. De generelle problemer er:

- Indholdet vejer ofte mere end et kilo
- Perforeringer er ofte utilstrækkelige
- Emballagen består ofte af flere dele (inder- og yderlag)
- Det er svært at få svage fingre ind under små snipper

Foliepakninger

Dette gælder f.eks. kaffe, kiks og chokolade. De generelle problemer er:

- Snipperne er for små og svære at komme til
- Afrivningstråden mangler ofte
- Afrivningstråden er svær at finde
- Overfladerne er glatte
- Der kræves et stærkt præcisionsgreb

Plastbægre

Dette gælder f.eks. smørprodukter, pålægssalater og hytteret mv.

Generelt er de rimelig nemme at håndtere, men nogle af de generelle problemer er alligevel:

- Snipperne er for små
- Overfladerne er glatte
- Der kræves et stærkt præcisionsgreb

Kartoner til flydende produkter

Dette gælder f.eks. mælk, yoghurt og juice. De generelle problemer er:

- De kræver stor styrke
- De har høj vægt
- Åbningen er baseret på greb, hvor styrken hurtigt mistes

Dåser med ring

Dette gælder f.eks. makrel i tomat og sodavand på dåse. De generelle problemer er:

- Det er umuligt at få en finger ind i ringen
- Det kræver stor styrke
- De er ofte kun mulige at åbne halvt

Emballage med skruelåg

Dette gælder f.eks. marmelade og sodavand på flaske. Generelt er der mange hjælpemidler til denne type emballage. De generelle problemer er:

- De kræver meget stor styrke
- De har høj vægt
- Lågets friktion, mens man holder
- Rund emballage giver dårlig modstand ved vride-greb

Øvrige emballagetyper

Dette gælder f.eks. kombinationer af ovenstående. De generelle problemer er:

- Krympefolie, der kræver stor styrke og præcisionsgreb
- Kombination af flere greb
- Dårlige åbningsinstruktioner
- De kræver saks eller andre hjælpemidler

3. Gigtforeningens test af emballage

3.1 Testpanel

Testpanelet bestod af 15 personer, 5 med leddegigt, 5 med slidgigt og 5 uden gigt. Disse er valgt tilfældigt i Gigtforeningens netværk. Der er tilstræbt en vis spredning med hensyn til alder og køn. (Se bilag 1)

Hver deltager testede emballagerne uden andre testpersoner var til stede.

3.2 Metode

Vi har valgt at afgrænse testen til at omfatte emballager, der bliver benyttet til et udvalg af morgenmadsprodukter, her under gryn, mælk, juice, yoghurt, ost og pålæg. Produkterne repræsenterer forskellige typer af emballage og dermed også forskellige typer af greb og åbninger.

Vi har i testen valgt, at der ikke var mulighed for at åbne med hjælpemidler, kniv eller saks.

Ved selve testen opstilledes 23 produkter (se bilag 2), og hver deltager åbnede og lukkede emballagerne i rækkefølge. Testpanelet begyndte på skift ved henholdsvis emballage nummer 1 og nummer 12.

Til testen har vi udarbejdet et testskema til vurdering af de enkelte emballager (se bilag 3). Emballagerne blev nummereret fra 1 til 23.

Emballagerne skulle vurderes både i forhold til at åbnes og genlukkes på en skala fra 1 – 5, hvor 1 var umulig, 2 var svær, 3 var hverken/eller, 4 var let og 5 var meget let. Hvis emballagen vurderedes som umulig at åbne, blev genlukningen naturligvis ikke vurderet.

Det var muligt for deltagerne at notere kommentarer til de enkelte emballager eller til emballagerne generelt.

Det er vigtigt at bemærke, at testen ikke er en videnskabelig test, men blot er ment til at give et fingerpeg om, hvordan emballagen vurderes tilgængelighedsmæssigt. Samtidig kan testen give mulighed for at se hvilke former for emballage, der volder de største problemer, og hvilke bliver karakteriseret som de letteste. Testen formål er – foruden at skabe opmærksomhed på problemerne – også helt uformelt at forsøge at kåre en god og en dårlig emballage blandt de testede emballager.

3.3 Resultater

Selvom deltagerne i testen blev bedt om både at åbne og genlukke emballagen, har vi i resultaterne herunder koncentreret os om åbningen af emballagen, da det er det vigtigste for forbrugeren.

Resultaterne viser, at der er nogle emballager, der skiller sig ud som dårlige – ligesom der er nogle, der skiller sig ud som gode. Opdelingen i gode og dårlige emballager er kommet i stand ved at se på den samlede vurdering blandt alle deltagere. De emballager, der har fået højeste antal blandt umulig og svær, oplistes under dårlige emballager og de emballager, der har fået højeste antal blandt let og meget let, oplistes under gode emballager. De nedenstående dårlige og gode emballager er en sammentælling af samtlige deltageres vurdering (se bilag 4).

Dårlige emballager

De 4 emballager, som blev karakteriseret som de mest umulige at åbne af det samlede testpanel, er:

1. Castello Flødeost m/urter forhandles i et glas med låg. Denne emballage vurderedes af 2/3 af deltagerne (10 personer) som umulig at åbne, og 3 vurderede den som svær.

2. X-tra hamburgerryg emballeres i en vakuumpakket plastemballage, der af 8 deltagere vurderedes som umulig, og 5 vurderede den som svær.

3. Kirks letost m/hvidløg karakteriseredes af 6 deltagere som umulig og 7 vurderede den som svær. Kirks letost forhandles i en plastbøtte med stramt påsat foliefilm som låg.

4. Cultura 1 liters emballage vurderedes af 5 deltagere som umulig og af 7 som svær. Culturaen er emballeret i en hård plastbøtte med låg, hvor en lille rillet tap skal fjernes, før låget kan trækkes af. Det er den lille tap, der voldte de fleste deltagere problemer.

Gode emballager

De 4 emballager, som blev karakteriseret som de letteste at åbne af det samlede testpanel, er:

1. 7 Morgen Havregryn er emballeret i en kraftig papirpose, som 8 deltagere vurderede som meget let at åbne og 6 som let.

2. Boklunder kalkunbryst er pakket i en plastemballage, der ikke er vakuumpakket. Emballagen åbnes ved at gribe om en snip og trække. 2 deltagere vurderede den som meget let at åbne og 10 som let.

3. Cheasy naturel er pakket i en bøtte med et plastlæg øverst og neden under en foliefilm, der skal trækkes af. Det er næsten samme emballagetype som Buko Krydderost, der også deltog i testen, men som har en langt kraftigere foliefilm og et tykkere låg, der gjorde Buko Krydderost svær at åbne. Cheasy Naturel vurderede 2 deltagere som meget let og 8 som let.

Hvad angik Buko Krydderost, vurderede 9 deltagere, at den var svær.

4. Kartoffelspegepølse fra Pålækker er pakket i en plastbøtte med foliefilm under det yderste låg. 2 vurderede emballagen som meget let, 5 som let.

Forskelle hos personer med og uden gigt

Alle har problemer med at åbne visse typer emballage. Naturligvis har mennesker med gigt større og hyppigere problemer end de personer, der ikke har gigt.

En emballage som volder mennesker med ledde- og slidgigt problemer, men som deltagere uden gigt ikke fandt besværlig, var COOP's Appelsinjuice. I alt vurderede 8 deltagere med ledde- eller slidgigt emballagen som umulig eller svær at åbne, mens kun 1 deltager, der ikke havde gigt vurderede denne som umulig eller svær. Denne emballage er en firkantet karton med påsat lille skruelåg på siden af toppen.

A38 vurderedes af såvel personer med leddegigt som med slidgigt på følgende vis: 5 deltagere med gigt vurderede A38 emballagen som umulig eller svær, mens kun 1 deltager uden gigt vurderede emballagen som umulig eller svær. Emballagen for denne A38 er en mælkekarton af pap.

Deltagernes kommentarer

Testpanelet havde mulighed for at kommentere generelt eller specifikt til enkelte emballager. Her citeres nogle af de kommentarer, der blev givet:

- *Generelt er snipperne alt for små*
- *Umuligt at holde og samtidig hive låget op*
- *Jeg bruger tænderne*
- *Jeg bruger hjælpemiddel derhjemme*
- *Selvom nogle emballager kan åbnes uden, ville jeg hjemme bruge saks eller kniv for at spare kræfter*

En del af kommentarerne går igen flere gange hos flere deltagere. Det drejer sig især om det med snipperne og det med at bruge hjælpemiddel eller tænder.

4. Konklusion

Hovedkonklusionerne er:

- Ikke kun mennesker med gigt har problemer med at åbne forskellig emballage
- Der findes tilgængelig emballage

- Dårlig emballage har små snipper og kræver stor styrke at åbne

Ikke kun mennesker med gigt har problemer med at åbne forskellig emballage

Det er naturligvis generelt personer med gigt eller anden funktionsnedsættelse, der har de største problemer med emballage. Men også mennesker, der ikke fejler noget, har svært ved at åbne flere af emballagerne.

Der findes tilgængelig emballage

Vi er naturligvis opmærksomme på, at mange emballagetyper ikke blot kan erstattes af en mere tilgængelig emballage. Det ville i sagens natur ikke være muligt at opbevare f.eks. pålæg eller juice i en kraftig papirpose, som den 7 morgen havregryn var emballeret i, og som blev karakteriseret som den mest tilgængelige af flest personer.

Men testen viser, at der inden for f.eks. pålægsemballage er utrolig stor variation i tilgængeligheden. Det er således en type pålægsemballage, der blev kåret som den næstdårligste (X-tra Hamburgerryg) og en type pålægsemballage, der blev kåret som den næstbedste (Boklunder kalkunbryst). Det kan dermed også konkluderes, at en egnet emballage allerede findes til samme produkttype, og det burde derfor være svært at finde argumenter for ikke at bruge en tilgængelig emballage.

Dårlig emballage har små snipper og kræver stor styrke at åbne

Generelt for de 4 dårligste emballager er, at de alle kræver stor styrke at åbne. 3 af emballagerne (X-tra hamburgerryg, Kirks letost og Cultura) har små snipper, der skal trækkes i eller fjernes før åbning.

Nogle af grebene, der skal bruges for at åbne de dårligste og de bedste emballager er de samme, men afgørende for, hvorvidt emballagerne er gode eller dårlige at åbne er styrken, der skal bruges til at åbne med.

Bilag 1: Testpanelets deltagere

Der deltog 5 personer med leddegigt. Der var 4 kvinder og en mand i alderen 32 – 59 år. Her var en vis spredning i varigheden og graden af leddegigten i hænderne.

Der deltog 5 personer med slidgigt. De var alle kvinder og i alderen 53 – 72 år. Der var en vis spredning blandt deltagerne i varigheden og graden af slidgigten i hænderne.

Der deltog 5 personer, der ikke havde gigt. Der var 3 kvinder og 2 mænd i alderen 31 – 60 år.

Fra Gigtforeningen deltog følgende personer i forberedelsen af testen og udarbejdelsen af rapporten:

- Lene Bonnerup, ergoterapeut
- Lene Mandrup Thomsen, fysioterapeut
- Connie Andersen, projektleder

Bilag 2: Vareliste

Følgende varer blev indkøbt og testet:

Gryn:

1. 15 stk OTA grovvalsedede havregryn (17,95)
2. 15 stk 7 morgen havregryn (4,95)
3. 15 stk Økologiske Natura cornflakes (18,95)
4. 15 stk AXA fiber sund (20,50)

Mælk/juice:

5. 15 stk COOP Appelsin Juice 1 liter (10,95)
6. 15 stk Sun Fresh Tropical juice ½ liter (9,50)
7. 15 stk Rynkeby Æblejuice 1 liter (10,95)
8. 15 stk 1 liter Minimælk

Yoghurtprodukter:

9. 15 stk Gaio naturel ½ liter (10,75)
10. 15 stk A38 1 liter (10,95)
11. 15 stk Cultura 150g med mysli (6,50)
12. 15 stk Cultura naturel 1000g (15,95)
13. 15 stk Cultura light hindbærdrik ½ liter (10,95)

Pålæg:

14. 15 stk Pålækker kartoffelspegepølse 125g (17,95)
15. 15 stk Hamburgerryg X-tra 140g (23,95)
16. 15 stk Den grønne slagter Kødpølse 100g (9,95)
17. 15 stk Boklunder Kalkunbryst naturel 100g (15,95)
18. 15 stk Cheasy 13% skiveskåret 250g (15,95)

Smøreost:

19. 15 stk Buko krydder 250g (15,50)
20. 15 stk Buko Assort 140g (15,95)
21. 15 stk Castello øko flødeost m. urter (16,95)
22. 15 stk Cheasy 6% naturel (13,95)
23. 15 stk Kirks øko let ost m. hvidløg (14,95)

Bilag 3: Testskema

Gigtforeningens test af fødevareemballager juni 2005

Nr _____

Navn _____

Mand _____ Kvinde _____

Alder _____

Leddegigt _____ Slidgigt _____ Ikke gigt _____

Du bedes teste nedenstående emballager og vurdere tilgængeligheden i forholdet til at åbne og genlukke emballagen efter følgende skala:

- 1 For **umulig** at åbne/lukke
- 2 For **svær** at åbne/lukke
- 3 For **hverken/eller**
- 4 For **let** at åbne/lukke
- 5 For **meget let** at åbne/lukke

Du har mulighed for at notere kommentarer om emballagerne på de sidste to sider.

Tak for hjælpen.

Connie Andersen(projektmedarbejder), Lene Mandrup Thomsen(fysioterapeut) og Lene Bonnerup(ergoterapeut)

Gryn m.m			1 Umulig	2 Svær	3 Hverken/eller	4 Let	5 Meget let
Emballage 1	OTA havregryn	Åbne					
		Lukke					
Emballage 2	7 morgen havregryn	Åbne					
		Lukke					
Emballage 3	Natura Cornflakes	Åbne					
		Lukke					
Emballage 4	Axa fibersund	Åbne					
		Lukke					

Juice/mælk			1 Umulig	2 Svær	3 Hverken/eller	4 Let	5 Meget let
Emballage 5	Appelsinjuice 1 liter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 6	Sun Fresh ½ liter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 7	Æblejuice 1 liter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 8	Minimælk 1 liter	Åbne					
		Lukke					

Yoghurt			1 Umulig	2 Svær	3 Hverken/eller	4 Let	5 Meget let
Emballage 9	Gaio ½liter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 10	A38 1 liter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 11	Cultura m. muesli	Åbne					
		Lukke					
Emballage 12	Cultura naturel 1000 g	Åbne					
		Lukke					
Emballage 13	Cultura drik Hindbær ½ liter	Åbne					
		Lukke					

Pålæg/ost			1 Umulig	2 Svær	3 Hverken/eller	4 Let	5 Meget let
Emballage 14	Pålækker kartoffelspege pølse	Åbne					
		Lukke					
Emballage 15	X-tra Hamburgerryg	Åbne					
		Lukke					
Emballage 16	Den grønne slagter kødpølse	Åbne					
		Lukke					
Emballage 17	Boklunder Kalkunbryst	Åbne					
		Lukke					
Emballage 18	Cheasy ost Skiveskåret	Åbne					
		Lukke					

Smøreost			1 Umulig	2 Svær	3 Hverken/eller	4 Let	5 Meget let
Emballage 19	Buko Krydder	Åbne					
		Lukke					
Emballage 20	Buko Assort	Åbne					
		Lukke					
Emballage 21	Castello flødeost m. urter	Åbne					
		Lukke					
Emballage 22	Cheasy naturel	Åbne					
		Lukke					
Emballage 23	Kirks letost m. hvidløg	Åbne					
		Lukke					

Kommentarer om emballgerne.

Emballage 1 _____

Emballage 2 _____

Emballage 3 _____

Emballage 4 _____

Emballage 5 _____

Emballage 6 _____

Emballage 7 _____

Emballage 8 _____

Emballage 9 _____

Emballage 10 _____

Emballage 11 _____

|

Emballage 12 _____

Emballage 13 _____

Emballage 14 _____

Emballage 15 _____

Emballage16 _____

Emballage 17 _____

Emballage 18 _____

Emballage 19 _____

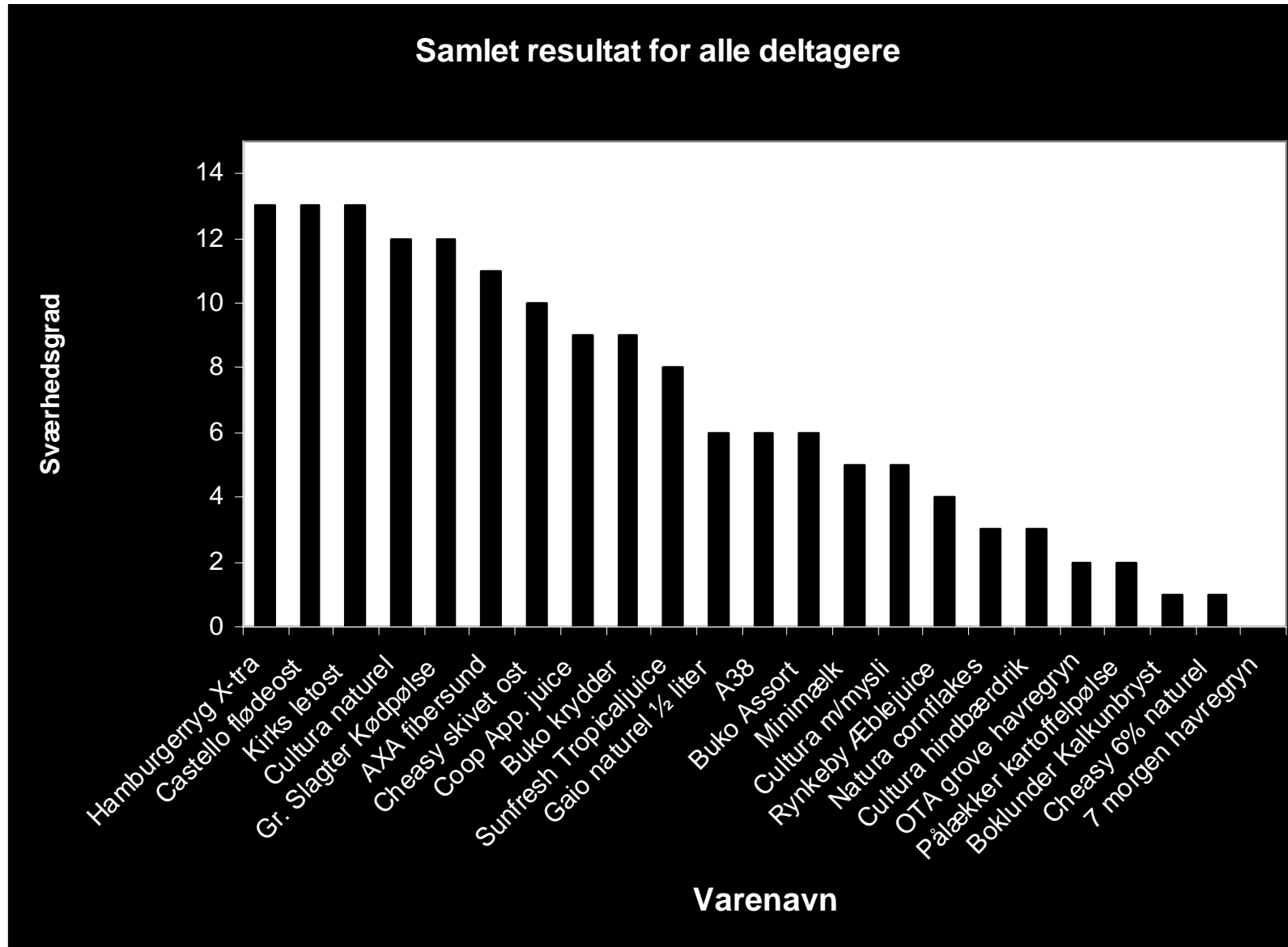
Emballage 20 _____

Emballage 21 _____

Emballage 22 _____

Emballage 23 _____

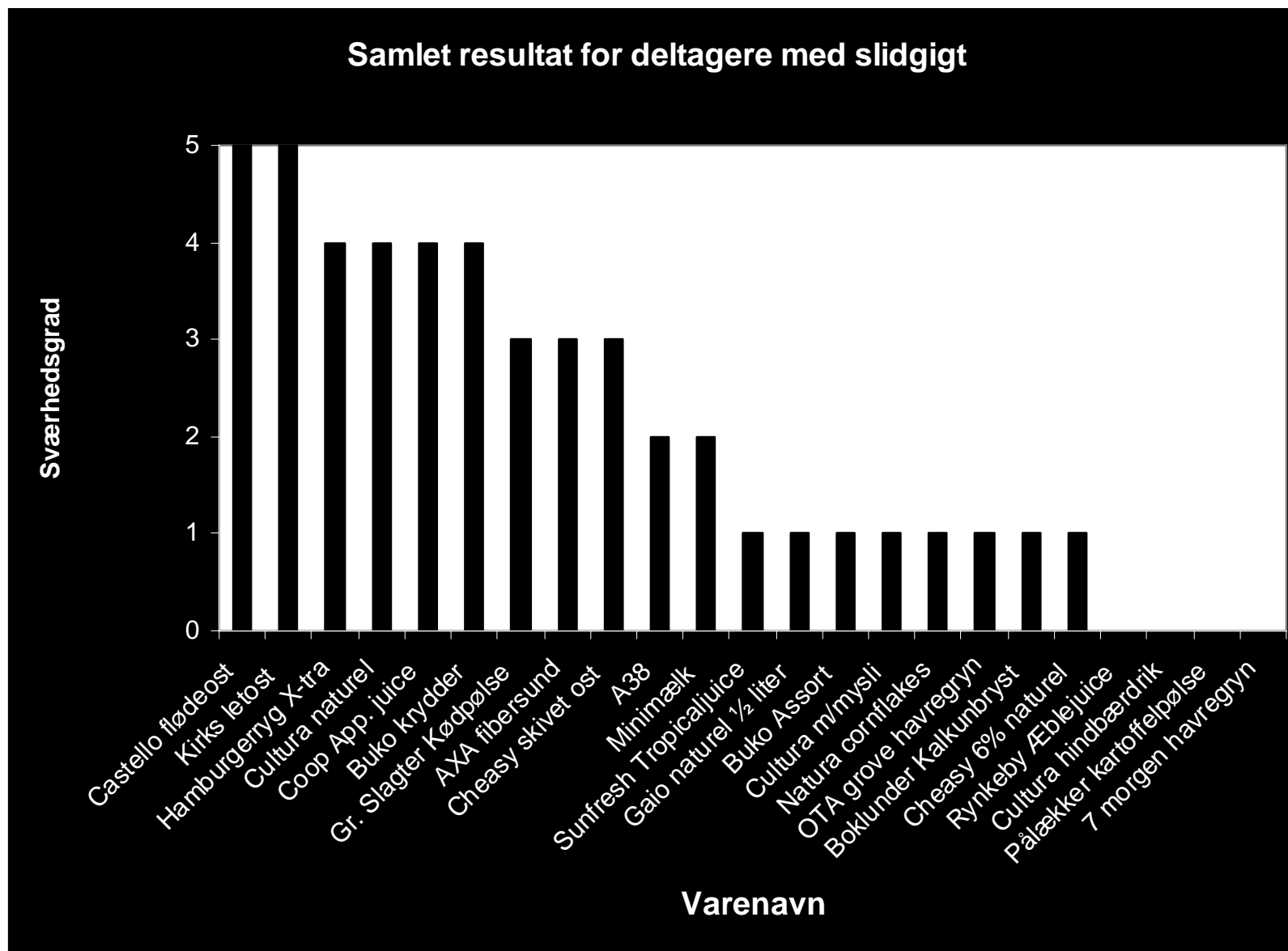
Bilag 4: Diagram: Samlet resultat for alle deltagere

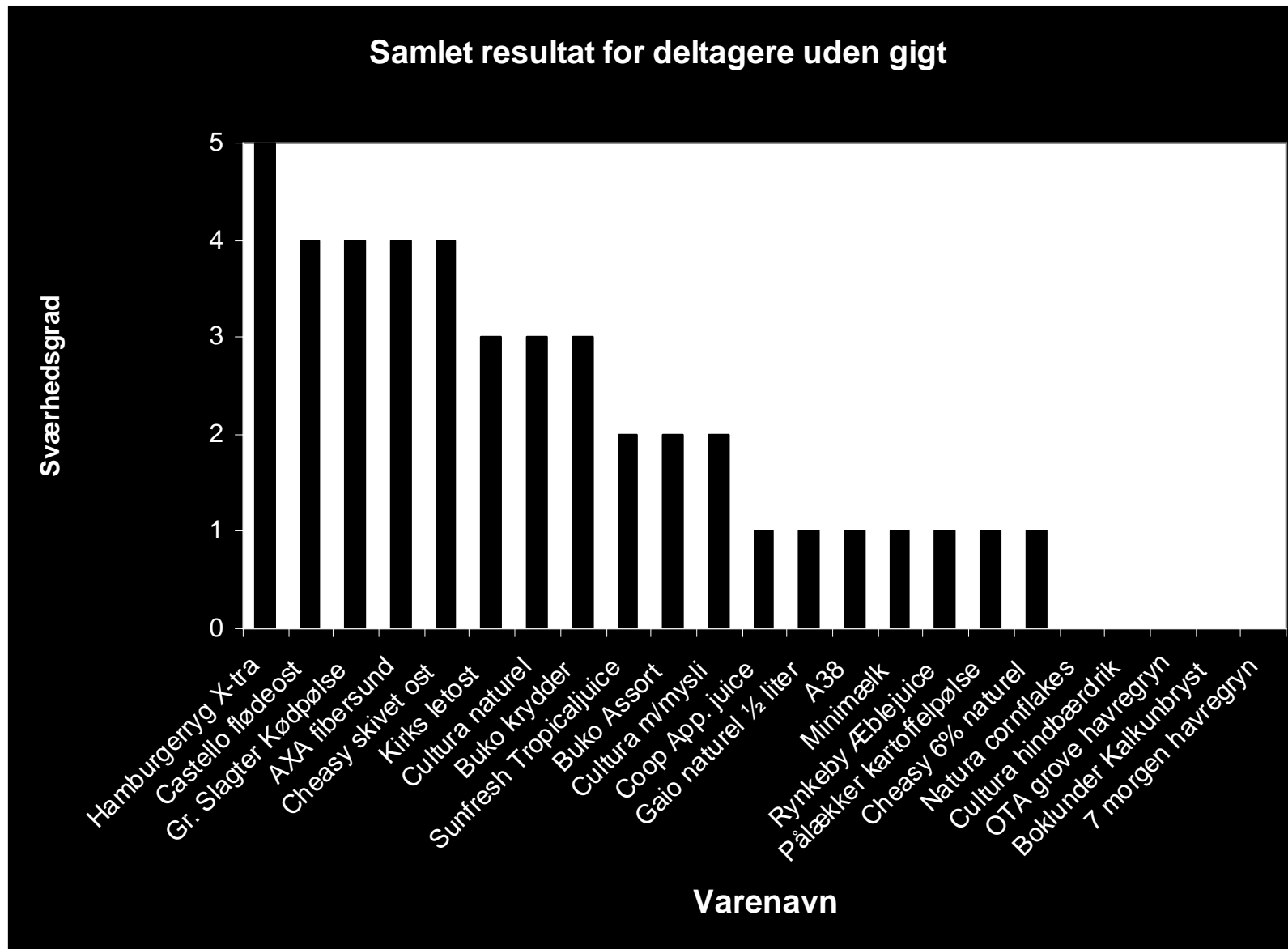
Bilag 5: Diagram: Samlet resultat for deltagere med leddegigt

Bilag 6: Diagram: Samlet resultat for deltagere med slidgigt

ilag 7: Diagram: Samlet resultat for mennesker uden gigt

Bilag 8: Diagram: Samlet resultat fordelt på grupper af deltagere

